

adlı tarihinin bir özeti niteliğindedir. *Târîh-i Benâkitî*, sırasıyla peygamberler ve kilise babaları (Âbâ-i Nasrâniyye), eski İran hükümdarları, Hz. Peygamber ve halifeler, Abbâsîler ve onların çağdaşı İran hânedanları, yahudiler, hristiyanlar ve Franklar, Hintliler, Çinliler ve Moğollar olmak üzere dokuz bölüme ayrılır. 1304-1317 yılları arasındaki olayları içine alan dokuzuncu bölümün son tarafları orijinal bilgiler ihtiva eder. Benâkitî'nin gayri müslimler hakkında verdiği hükümler gerçeğe oldukça yakındır. Müslümanlarca bilinmeyen Avrupa ülkeleri ve oralarındaki olayları da belirtmesi ayrıca dikkate değer.

Eserin dünya kütüphanelerindeki çeşitli nüshalarından başka 746'da (1345) istinsah edilen güzel bir nüshası Süleymaniye Kütüphanesi'ndedir (Ayasofya, nr. 3096). Çin'le ilgili olan sekizinci bölüm August Müller tarafından Latince çevirisiyle birlikte *Abdallare Beidawaei Historia Sinensis* adıyla ve Beyzâvî'ye nisbet edilerek yayımlanmış (Berlin 1677; Jena 1689), sonradan S. Weston da aynı hatayı işleyerek bu bölümü *A Chinese Chronicle by Abdollah of Beyza* (London 1820) adıyla İngilizce'ye çevirmiştir. Ancak daha sonra Quatremère eserin *Nizâmü't-Tevârîh* sahibi Beyzâvî'ye değil Benâkitî'ye ait olduğunu ispat etmiş, sekizinci bölümün bir parçasını da Fransızca'ya çevirmiştir. *Târîh-i Benâkitî* Câfer Şiâr tarafından yayımlanmıştır (Tahran 1348 hş./1969).

Melikü's-suarâ unvanını taşıyan Benâkitî'nin divanı günümüze kadar gelmemiştir. Devletşah onun çok parlak kaside ve kıtalarının bulunduğunu söyler ve bir gazelini nakleder. Tarihinde de bazı şiirlerine rastlanmaktadır.

#### BİBLİYOGRAFYA :

Devletşah, *Tezkiretüş-şu'arâ* (nşr. Muhammed Abbâsî), Tahran 1337 hş., s. 251; a.e. (trc. Necati Lugal), İstanbul 1977, II, 281-284; Hândmîr, *Ḥabîbû's-siyer*, Tahran 1271 hş./1855, III, 113; Quatremère, *Histoire de Mongols*, Paris 1836, s. LXXXV, LXXXVI; Hammer, *Geschichte der ilchane*, Darmstadt 1854, II, 267; Storey, *Persian Literature*, II/1, s. 79 vd.; E. G. Browne, *Ez Sa'dî tâ Câmî* (trc. Ali Asgar Hikmet), Tahran 1339 hş./1960, s. 143 vd.; Sarton, *Introduction*, III/2, s. 976-977; H. M. Elliot, *The History of India, as Told by Its Own Historians* (nşr. J. Dowson), Lahor 1976, II, 55 vd.; Barthold, *Türkistan*, s. 65; a.m.f., "Benâkitî", *IA*, II, 513; a.m.f. — H. Massé, "Banâkitî", *El<sup>2</sup>* (Fr.), I, 1042; Abbas İkbâl, *Târîh-i Moğul*, Tahran 1365 hş., s. 520; Safâ, *Edebiyyât*, III/2, s. 1265-1268; P. Jackson, "Banâkitî", *Elr*, III, 669.



TAHSİN YAZICI

#### BENÂRES

Hindistan'ın  
Utar Pradeş eyaletinde şehir.

Aynı zamanda Kâşî olarak da bilinen Benâres (Vârânasi), ismini şehrin güney ve kuzey kesimlerinde yer alan ve yalnız muson mevsiminde akan Varûna ve Âssî adlı iki küçük nehirde almıştır. Ganj nehrinin solunda bulunan ve milâttan önce 1200 yıllarında Suhotrâ'nın oğlu Kâşyâ tarafından kurulduğu söylenen bu eski şehir, bir Hindü merkezi ve aynı zamanda kutsal bir yerdir. Nüfusu 1981'de 720.755 idi.

Benâres 1193'te Gûrî Hükümdarı Muizzüddin Muhammed b. Sâim tarafından ele geçirildi. 1356 yılında Tuğluk hânedanının üçüncü hükümdarı Firûz Şah Tuğluk Bengal seferi dönüşünde Benâres hâkimiyeti yaptığı savaşı kazanarak bölgeyi idaresi altına aldı. 1394'te şehir ve çevresi (pargana) Tuğluk hânedanının altıncı hükümdarı Muhammed Tuğluk tarafından veziri Hâce Cihan'a bırakıldı. 1529'da Bâbürlü İmparatorluğu'nun kurucusu Bâbü Şah tarafından hâkimiyet altına alındı. Bâbürlüler'in en büyük hükümdarı olan Ekber Şah zamanında (1556-1605) mimari açıdan zenginleştirilirken buraya bir de rasathane inşa edildi. Yine Bâbürlüler'den Şah Cihan (1628-1658), en büyük oğlu Dârâ Şükûh'u şehre yönetici olarak tayin etti. Daha sonraki Bâbürlü Hükümdarı Evrengzîb (1658-1707) buradaki müslüman öğrencilerin hocaları arasında Brahmanlar'ın da bulunduğunu öğrenince medreselerin kapatılmasını emretti. Ayrıca fesat yuvası haline geldiği gerekçesiyle yıktırdığı eski bir Hindü mâbedinin yerine bugün Evrengzîb Camii adıyla bilinen camiye inşa et-

tirdi. Bu dönemde şehrin adı Muhammedâbâd olarak değiştirildi ise de bu isim yaygınlık kazanamadı; sadece burada basılan paralarda yer aldı. Bâbürlü Hükümdarı Muhammed Şah Rangilâ Benâres'in yönetimini Rajputlu toprak sahibi (zemindâr) Mensa Ram'a bıraktı (1725). Bir Hindü olan Mensa Ram şehirde Hindü yönetimi kurdu. 1764'te oğlu Balwant Sing ise nevâb (yönetici) olduktan sonra bağımsızlığını ilân etti; ancak 1775'te şehrin idaresini İngilizler'e bırakmak zorunda kaldı. Şehir İngilizler zamanında bir ticaret merkezi olma durumunu sürdürdü ve 1911'de ayrı bir devlet haline gelen Benâres bölgesinin başşehri oldu. 1949'da Hindistan birliğinin kuruluşu sırasında ise Utar Pradeş eyaletine bağlı Benâres bölgesi içinde bir şehir olarak idarî taksimatta yerini aldı.

Şehirde 1916 yılında kurulan bir üniversite bulunmaktadır. Meşhur Hint tasavvuf şairi Kebbîr bu bölgede yaşadığı gibi İranlı şair Ali Hazîn'in de kabri buradadır. Yine Urdu edebiyatının meşhur tiyatro yazarı Ağa Haşr da burada doğmuştur. Benâres, müslüman dokumacılar tarafından imal edilen ipekli ve bir çeşit kabartmalı kumaş olan brokar ile meşhurdur.

#### BİBLİYOGRAFYA :

Babur, *Bâbur-nâma* (trc. A. S. Beveridge), New Delhi 1979, s. 502, 652-654, 657; Minhâc-ı Sirâc el-Cüzcânî, *Ṭabaḳât-ı Nâşîr* (nşr. Abdülhay Habîbî), Quetta 1949, s. 471, 479, 489, 520, 528; Gulâm Hüseyin Han, *Târîh-i Zemîndârân-ı Benâres*, Bankipûr Ktp., yazma eser; Şah Muhammed Yâsin, *Menâkıbü'l-Ârifîn*, Farsça bir yazma olan bu eserin Urduca özeti: *Ma'ârif*, IV-V/74, Azamgarh 1954; *Narrative of the Insurrection at Benares*, Roorkee 1855; Hayreddin Muhammed, *Tuḥfe-i Tâze*, Allahâbâd 1875; A. D. Frederickson, *Ad Orientam*, London 1889, s. 84-90; Muhammed Rafî Rızavî, *Târîh-i Benâres*, Lahor 1315/1887; E. B. Havell, *Benares*, Calcutta 1906; Gulâm Hüseyin Âfâk, *Tezkire-i Hazîn*, Leknev, ts., tür.yer.; Mazhar Hüseyin, *Târîh-i Benâres*, Benares 1916; Muinüddin Nedvî, *Mücmelü'l-emkine*, Haydarâbâd 1353, s. 12; Serfirâz Han Hattak, *Şeyḥ Muḥammed 'Alî Hazîn*, Lahor 1944, s. 135 vd.; S. Israel — B. Grewal, *India*, Singapore 1985, s. 112-113; A. S. Bazmee Ansari, "Benares", *El<sup>2</sup>* (İng.), I, 1165-1166.



A. S. BAZMEE ANSARI

#### BENÂTÜ NA'Ş

(بنات نیش)

Divan edebiyatında kullanılan bir teşbih unsuru.

Arapça bint (kız) kelimesinin çoğulu olan benât ile na'ş (tabut, sal; ölü) kelimesinden meydana gelmiş bir tamlama-dır. Kaynaklarda farklı olarak tanıtılmak-

